

Baba Basra Sources 52

מהרש"א [חדושי הלכות] מסכת בבא בתרא דף לא עמוד ב

בד"ה ורב נחמן כרב הונא כו' והתם כעדות אחרת דמי דהא אין מכחישינן אלו את החתומים בזאת המלוה כו' ואומר ר"י דכי אמרו קטנים כו' עכ"ל הא דלא תקשי להו בעלמא בבאו והעידו על ב' עדים שהם גזלנים הא היו עדות הגזלנים כעדות אחרת שאין מכחישים אותם בעדותם די"ל דשאני התם כיון שיש עדים שהם גזלנים הם אינן נאמנין להכחיש אותן העדים ולומר שאינן גזלנים שהם אינן נאמנין על עצמן וע"כ פסולים לכל עדות אבל הכא אלו קטנים היו והשתא גדולים וכן קרובים היו ונתרחקו ושפיר הם נאמנים להכחיש העדים שלא היו קטנים וקרובים וק"ל:

קובץ שעורים בבא בתרא אות קכה

קכה) [דף לא ע"ב] שם. תוד"ה ור"נ כר"ה וכו' קרובים משנולדו ועכשיו נתרחקו, ומשמע דאילו אמרו שגם עכשיו הן קרובין לא היו תו"ת והאחרונים נאמנין לגמרי, והטעם כתב בשער המשפט סימן מ"ו דאם הן קרובין פסולין להכחיש את הראשונים, והיינו דבכל תו"ת אפילו אומרין שקר מ"מ הן עדים כשרין אלא שמשקרין. אבל הכא אם אין עדותן אמת א"כ הן קרובין ואינן יכולין להכחיש לכשרים, אבל כשאומרים שעכשיו נתרחקו יכולין להכחיש הראשונים, ודברי תימה הן, דהא עכשיו אין העדים כלל לפנינו שמתו והכחשתן היתה בשעה שחתמו ואז היו קרובין ומה יושענו זה שעכשיו נתרחקו להכשיר הכחשתן למפרע, ועוד דאפילו אם היו מעידין עכשיו שלא היו קרובין בשעת חתימה לא מהני לדבריו, דאם אין הגדתן אמת והיו קרובין בשעת חתימה הגדתם פסולה גם עכשיו משום תחלתן בפסול, וצ"ל בכונת תוס' דנ"מ דאלו אומרין שעדיין הן קרובין עדותן היא על גוף העדים אבל כשאומרים עכשיו נתרחקו אין עדותן אלא על השטר שנעשה בפסול ולענין השטר מהניא הכחשת הראשונים, אבל אם דנין על גוף העדים אינן יכולין להכשיר את עצמן. קרובים היו ועכשיו נתרחקו, עיין בשער משפט סי' מ"ו ס"ק ט"ו.

שיטה מקובצת מסכת בבא בתרא דף לא עמוד ב

תוס' הרא"ש

ורבא דאמר כרב חסדא. משמע דסבר רבא כרב חסדא וכן בפרק כל הנשבעים משני רבא מלתיה דרב חסדא. וקשה דאם כן אמאי חשיב רבא עד זומם חדוש כו'. ויש לומר כו' ככתוב בתוספות. ומיהו משמע הכא דמתרץ דברי רבא אף לדברי רב הונא וכל שכן דסבר כרב חסדא. עד כאן מתוספי הרא"ש ז"ל:

תוספות מסכת בבא בתרא דף עב עמוד ב

אין לך בו אלא משעת חידושו ואילך - אין להקשות מנא ליה דמהימני המזימין לפוסלן נימא דאין לך לרבוויי אלא חידושו ועשיתם לו כאשר זמם אבל אין נפסלין דודאי כיון דמשלמין ממון ונהרגים כ"ש נפסלין דלא המנינהו רחמנא לחצאין אבל קשה דלרב חסדא דאמר בחזקת הבתים (ב"ב שם:) שתי כיתי עדים המכחישות זו את זו בהדי סהדי שקרי למה לי אם כן אין חידוש מה שנפסלין אדרבה מה שהמזימין כשרים היו חידוש לרב חסדא והתם בעי למימר דרבא כרב חסדא וי"ל דלמאי דבעי למימר התם דרבא כרב חסדא לא היו טעמא דרבא משום חידוש אלא משום פסידא דלקוחות ומסקנא דהתם דמוקי לה כרב הונא דאמר זו באה בפני עצמה כו' היו חידוש מה שנפסלין קמאי והא דמשני רבא בפרק כל הנשבעין (שבועות דף מח. ושם) אליבא דרב חסדא מתניתין דראש השנה לאו משום דס"ל כוותיה ועי"ל דלרב חסדא נמי היו חידוש מה שנפסלין ודאי והאי דחשיב להו סהדי שקרי בשתי כיתי עדים אינו אלא מספיקא ואם היו שנים מן השוק מעידין פלוני לזה מפלוני מנה ואחת משתי כיתי עדים הללו המכחישות זו את זו אומרת לא לזה לא הייתי מוציא ממון מספק ואלו המוזמים פסולים לגמרי אפי' להחזיק הממון על פיהן הלכך חידוש הוא ולגבי הכי אין לך בו אלא משעת חידושו ואילך לחושבם כודאי פסולין ולפי זה הוה מצי למימר דאיכא בינייהו כל שטרי מלוה ומקח הבאין להוציא דלטעמא דפסידא דלקוחות נאמנים להוציא אלא דלא חשיב אלא מילתא דאיכא בינייהו בין לרב הונא בין לרב חסדא ואם תאמר ולמה היו חידוש כלל והלא מן הדין יש להאמין בתראי במיגו דאי בעו הוו פסלי לקמאי בגזלנותא ובשתי כיתי עדים המכחישות זו את זו ליהמני בתראי במיגו בין לרב הונא בין לרב חסדא ואור"י דלא שייך מיגו אלא באדם אחד אבל בשני בני אדם לא שייך מיגו דאין דעת שניהם שוה ומה שירצה לטעון זה לא יטעון זה ועוד נראה דקצת דמי האי מיגו למיגו במקום עדים שהרי יש עדים כנגד האי מיגו להכחישם ואף על פי שיש כמו כן עדים עם המיגו אין בכך כלום [ועוד] דלא עדיף מיגו מעדים שאם היו עדים מסייעים לאלו לא היה להם כח להכחיש את אלו דהא תרי כמאה וכ"ש מיגו והא דאמר בפ"ב דכתובות (דף יח: ושם) שנים החתומים על השטר ואמרו קטנים או אנוסים היינו כו' אם אין כתב ידם יוצא ממקום אחר הרי אלו נאמנים האי לאו מיגו הוא שאין השטר מתקיים אלא על פיהם והפה שאסר הוא הפה שהתיר כדאמרינן התם בההוא פירקא (דף

כב.) מנין להפה שאסור הוא הפה שהתיר ופריך הא למ"ל קרא סברא הוא ובשנים החתומים על השטר ומתו ובאו ב' מן השוק ואמרו קטנים או אנוסים או פסולי עדות היו דאמר התם דאי כתב ידם יוצא ממקום אחר אין נאמנים אלא הוו תרי ותרי צ"ל דפסולי עדות דקאמר היינו קרובים דאי גזלנים היו אלו נאמנים אפילו היו בפנינו ועוד יש תירוצים אחרים ואין להאריך כאן.

תוספות מסכת סנהדרין דף כז עמוד א

אין לך בו אלא חידושו - משמע שהחידוש הוא ממה שאני פוסל את הראשונים תימה דהתם (ב"ב דף לא:): קאמר לימא רבא דאמר כרב חסדא דאמר בהדי סהדי שקרי למה לי ומפסלי שתי העדות אפי' בהוכחשו בעלמא דמכחשי אהדדי תרווייהו פסולי ואם כן מאי חידוש הוא גבי הזמה אי פסלינן עדים הראשונים ויש לומר דלמאי דבעי למימר התם מעיקרא דרבא סבירא ליה דרב חסדא היינו ללישנא דפסידיא דלקוחות וי"מ דהא דקאמר הכא חידוש לאו אפסולא דקמאי קאי אלא אהכשירא דבתראי כלומר היה לנו לפוסלן כל שתי כיתות וכיון דאיכא חידוש לא ילפינן אף לגבי הפסול לפוסלן כלל הראשונים למפרע וכי האי גוונא אמרינן פרק גיד הנשה (חולין דף צט ושם) דלא ילפינן דטעם כעיקר מבשר בחלב משום דאיכא בו חידוש בהתירו דהא אי תרו ליה בחלבא כולי יומא שרי ובבישול חדא שעה אסור.

רבינו גרשום מסכת בבא בתרא דף לא עמוד ב

ורב חסדא אמר בהדי סהדי שקרי למה לי הואיל דאתכחשא חדא מינייהו בחזקת מוכחשין נינהו תרווייהו ולא מצי לאסהודי נמי בעדות אחרת דממ"נ חדא מנייהו פסולה היא:

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף כא עמוד ב

אמר רבי אבא אמר רב הונא אמר רב: שלשה שישבו לקיים את השטר, וקרא ערער על אחד מהן, עד שלא חתמו - מעידין עליו וחותם, משחתמו - אין מעידין עליו וחותם. ערער דמאי? אי ערער דגזלנותא, תרי ותרי נינהו! אי ערער דפגם משפחה, גלוי מלתא בעלמא הוא!

רש"י מסכת כתובות דף כב עמוד א

תרי ותרי נינהו - כי אמרי לא גזל הוו להו תרי ותרי ולא מתכשר בהכי דקי"ל לקמן בפרקין /כתובות/ (דף כו) אין ערער פחות משנים.

תוספות מסכת כתובות דף כב עמוד א

תרי ותרי נינהו - פירש בקונטרס וכי אמרי לא גזל הוו להו תרי ותרי ולא מתכשר בהכי וקשה דהכא אליבא דרב הונא קיימינן דאית ליה (שבועות דף מז:): דזו באה בפני עצמה ומעידה דאית לן למימר אוקי גברא אחזקתיה ועוד דלרב חסדא דאמר (שם) בהדי סהדי שקרי למה לי מודה הכא דהאי גברא ממילא מתכשר שהרי אם כת אחת מאלו מעידה על אדם אחד שהוא פסול לרב חסדא דחשיב להו סהדי שקרי לא היתה נאמנת אף על גב דאין אדם מכחישה וכ"ש היבא דאיכא סהדי דמכחשי דלא מהימני וע"ק לר"י דקאמר אי ערער דפגם משפחה גלוי מילתא בעלמא הוא ופי' הקונט' דדבר העשוי ליגלות הוא שיבדקו עד שיתברר הדבר וזהו תימה איך יתברר הדבר לעולם כיון שאלו ב' אומרים שהוא עבד אין כל העולם יכולים להכחישן דתרי כמאה על כן נראה כפר"ח דלא איירי בעדות דיינין אלא בעדות אחרים וה"פ אם עד שלא חתמו קרא ערער על אחד מהם מעידים שנים מן השוק עליו וחותרם דהוי כאילו ישבו בית דין אחר שהכשירוהו ולא בטל וועד המושב וחותרמן משחתמו השנים ולא הספיק השלישי לחתום עד שקרא עליו ערער בא ערער וביטל וועד המושב של אותו ב"ד אף על פי שאחרי כן העידו אחרים שהוא כשר כיון שביטל ההוא מושב בטל וצריך לחזור ולהשיב ב"ד על כך ערער דמאי אי ערער דגזלנותא תרי ותרי נינהו ולא מיפסיל דאוקי תרי בהדי תרי ואוקי גברא אחזקתיה וכיון דאיגלאי מלתא דמעולם לא היה פסול הרי לא היה בטל וועד המושב של אותו ב"ד אי ערער דפגם משפחה שאמרו עליו שהוא עבד ואלו מזימים אותם דאי אומרים שאינו עבד א"כ היה נפסל דליכא למימר אוקי גברא אחזקה דאם הוא עבד לא היה לו חזקת כשרות מעולם א"כ גלוי מילתא בעלמא הוא דכיון דאיגלאי מלתא דכשר היה מה איכפת לן בההוא ערעור ולא בטל וועד המושב לעולם ערער דגזלנותא ודקאמרי הנך סהדי ידעינן ביה דעבד תשובה וכיון דמדודו לקמאי דגזלן הוא הוה ערער דידיהו ערער ובטל וועד המושב דהואיל ואמת הוא שנפסל הוי בחזקת פסלות עד שנודע לנו כשרותו.

ש"ך חושן משפט סימן לא ס"ק א

(א) שתי כתי עדים המכחישות זו את זו שבא אחד מכת זו ואחד מכת זו. כך הוא בכל הפוסקים. וצל"ע איך הדין בשני עדים שמכחישים זה את זה דג"כ חד מינייהו משקר, אי נאמר ג"כ דפסולין לעדות אחת ביחד או לא, הלא בסימן ל' בטור [סעיף ג' ו'] ובכל פוסקים [בשו"ע שם סעיף ב' - ג'] כתבו שני עדים המכחישים זה את זה איך הדין לאותה עדות, אבל לעדות אחרת, מזה

לא הזכירו, רק בשתי כתי עדים כתבו דינא לעדות אחרת, דמשמע דבשני עדים המכחישים זה את זה לא פסולין לעדות אחרת, כיון שכל אחד אינו מוכחש משנים, וצ"ע, עב"ל חכם אחד. ואמר שדבר זה נפלה בו מחלוקת גדולה בק"ק בריסק במעשה שאירע שם כן, ונחלקו הלומדים מאד בדבר, והניחו בצ"ע. ולי נראה מדברי הר"ן פרק האשה שנתארמלה דשני עדים נמי פסולים לעדות אחרת, דאמרינן התם [כתובות כ"ג ע"א] עד אחד אומר נתגרשה ועד אחד אומר לא נתגרשה, תרוייהו באשת איש קמסהדי, והאי דקאמר נתגרשה הוה ליה חד ואין דבריו של אחד במקום שנים. וכתב הר"ן [שם י' ע"א מדפי הרי"ף] וז"ל, מדקאמר האי לישנא ש"מ דלא קיימא בחזקת אשת איש אלא אפומייהו דהני סהדי, וא"ת והיכי מיתוקמא בחזקת אשת איש אפומייהו, והא כיון שמכחישים זה את זה על כרחך חד מינייהו פסול הוא, דמהאי טעמא אמר בפרק כל הנשבעין [שבועות מ"ז ע"ב] דשתי כתי עדים המכחישים זה את זה זו באה בפני עצמה ומעידה וזו באה בפני עצמה ומעידה, אבל לא אחד מכת זו ואחד מכת זו. לאו קושיא היא, דמיתוקמא כגון דתרוייהו מודו בגירושין אלא דפליגי בקרוב לו וקרוב לה, וכה"ג עבידי דטעו, עב"ל. אלמא דכי היכא דב' כתי עדים פסולים לעדות אחרת, ה"ה שני עדים. וכן מוכח מדברי הריטב"א והרמב"ן שהבאתי לקמן סימן מ"ו סל"ז ס"ק (ק"ז) [ק"ח], ע"ש. ועיין בתוספות דראש השנה דף כ"ד ע"א [ד"ה אבל]:

נתיבות המשפט חדושים סימן לא ס"ק א

(א) המכחישות זו את זו. דוקא בחקירות. ואם יש שלשה עדים ומכחישים עצמם בחקירות, כגון ששנים אומרים בניסן והשלישי אומר באייר, אף שהעדות של כולן בטלה, מכל מקום לא נפסל לעדות אחרת רק השלישי שהוא מוכחש מפי שנים. וכשמכחישים עצמם בבדיקות שניהם כשרים. ודוקא בהכחשה, אבל בהזמה, השניים כשרים ונאמנים והראשונים פסולין. [סמ"ע סק"א ואו"ת אורים סק"א].